

بررسی عوامل مؤثر بر نگرش دانشجویان کشاورزی به اشتغال در بخش کشاورزی (مورد

مطالعه: دانشگاه زنجان)

محمد بادسار*^۱، سهیلا فتحی^۲، مریم جهانشاهی^۳

^۱استادیار گروه ترویج، ارتباطات و توسعه روستایی، دانشگاه زنجان

^۲دانشجوی کارشناسی ارشد توسعه روستایی، دانشگاه زنجان

^۳کارشناسی ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه زنجان

چکیده

حضور فعال در بخش کشاورزی علاوه بر توسعه جامع این بخش می تواند سبب توسعه اقتصادی و در نهایت توسعه کشور شود. پایداری و پویایی بخش کشاورزی تنها از طریق بکارگماری سرمایه های انسانی ماهر و متخصص در این عرصه ممکن می باشد. لذا توجه به دانش آموختگان رشته های کشاورزی بعنوان بخش عظیمی از سرمایه های انسانی مهم و تاثیرگذار در اقتصاد کشور ضروری است. دستیابی به این مهم از طریق اشتغال فارغ التحصیلان رشته های کشاورزی در بخش کشاورزی میسر می گردد. اشتغال امروز یکی از اساسی ترین دغدغه ها و نیازهای نسل جوان بخصوص در بین دانش آموختگان دانشگاهی بخش کشاورزی است (سالانه ۸ هزار نفر) که ضرورت بررسی عوامل تاثیر گذار بر بهبود نگرش، انگیزه و علاقه دانشجویان کشاورزی به اشتغال در بخش کشاورزی را اجتناب ناپذیر می نماید. از اینرو این مطالعه با هدف بررسی عوامل تاثیر گذار بر نگرش دانشجویان کشاورزی به اشتغال در بخش کشاورزی به روش پیمایشی انجام شد. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه زنجان (در سال تحصیلی ۹۱-۹۲) می باشد که با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی ۱۱۸ نفر انتخاب و اطلاعات با استفاده از ابزار پرسشنامه جمع آوری گردید. تجزیه و تحلیل داده ها بوسیله نرم افزار SPSS20 انجام شد. یافته های توصیفی تحقیق نشان داد که ۲۶/۳٪ پاسخگویان سابقه سکونت در روستا را داشته اند و ۳۳/۹٪ رشته کشاورزی را بر اساس علاقه شخصی انتخاب کرده اند. نتایج تحلیلی نشان می دهد که تفاوت معنی داری در نگرش دانشجویان به اشتغال در بخش کشاورزی بر حسب داشتن یا نداشتن سابقه سکونت در روستا وجود دارد. همچنین نتایج مدل رگرسیون چندگانه حاکی از آنست که عواملی مانند عملکرد دانشگاه، جاذبه ها و دافعه های کار در روستا دارای اثر معنی داری بر نگرش دانشجویان به اشتغال در بخش کشاورزی می باشند.

واژه های کلیدی: نگرش، اشتغال، علاقه، دانشجویان

مقدمه

بی شک تامین نیازهای اولیه، عمده ترین عامل توجه نوع بشر به کشاورزی بوده است. کهنترین تمدنهای باستانی در مناطقی از جهان شکل گرفته که به لحاظ موقعیت جغرافیایی و زیست محیطی در آنها فعالیت کشاورزی امکان پذیر بوده است (طهرانچیان، ۱۳۸۷). زیرا بخش کشاورزی یکی از توانمندترین بخش های اقتصادی کشور محسوب می شود که تامین کننده حدود یک سوم اشتغال، بیش از چهار پنجم نیازهای غذایی کشور و یک پنجم ناخالص داخلی کشور است (امیری، ۱۳۸۷) در واقع کشاورزی یکی از بخش های مهم اقتصادی بوده و دارای نقش کلیدی در امنیت ملی است (علیپور و دهقانی، ۱۳۹۱). بنابراین توسعه این بخش یکی از دغدغه های اصلی دولت مردان در تمام کشورهای جهان است چرا که جهت دستیابی به توسعه اقتصادی باید گام نخست را با تمرکز بر بخش کشاورزی در جهت بهبود بهره وری و بالا بردن سطح تولید برداشت سپس رشد حاصل را به سایر بخش های اقتصادی منتقل کرد. توجه به بخش کشاورزی به عنوان اساس کار و صنعت بعنوان عامل پیش برنده راه حل اساسی جهت نیل به توسعه متوازن است (شایان، ۱۳۸۹). که در هر دو حالت این نیروی انسانی است که عامل تعیین کننده و پیش برنده خواهد بود پس توسعه منابع انسانی یکی از شرایط اساسی برای دستیابی به این بخش عظیم اقتصادی است با این وجود به نظر می رسد که ساختار نیروی انسانی بخش کشاورزی در ایران بسیار نامناسب است و اکثر افراد غیر متخصص مشغول به کارند (موحدی و همکاران، ۱۳۸۸). کشور ایران بر اساس شاخص تولید ناخالص ملی (GNP) درموقعیت مطلوبی قرار ندارد درحالیکه منابع طبیعی و استعدادهای بالقوه در آن فراوان است. نیروهای جوان و تحصیلکرده های دانشگاهی جزء استعدادهای این جامعه بوده که بعد از فارغ التحصیلی بیکاره هستند که تاکید و توجه بیشتر دولت به این قشر از جامعه را می طلبد. با اینکه طبق گزارشات تعداد فارغ التحصیلان با مدرک کشاورزی بیش از ۸ هزار نفر در سال است (بنی عامریان، ۱۳۹۰) با این حال تعداد معدودی از آنها جذب فعالیت های کشاورزی می شوند. این افزایش قابل ملاحظه فارغ التحصیلان کشاورزی، وعدم اشتغال آنان در بخش های کشاورزی از دغدغه ها و چالشهایی است (میردامادی و همکاران، ۱۳۸۸) که دولت و آموزش عالی کشاورزی با آنها روبه رو است. از راه های مواجهه با این چالش ها، بررسی نگرش دانشجویان کشاورزی نسبت به رشته تحصیلی و آینده خود برای هدایت هر چه بهتر این داوطلبان به سوی رشته های کشاورزی است. آجیزین نگرش را عاملی می داند که باعث می شود فرد به کمک آن بر له یا علیه شیء، شخص، مؤسسه یا موقعیتی خاص یک رفتار خاص از خود نشان دهد (شاه ولی و نوری پور، ۱۳۸۶). با وجود همه تلاش های صورت گرفته در زمینه بهبود نگرش دانشجویان کشاورزی به اشتغال در بخش کشاورزی، همچنان مسئله به قوت خود باقی است (بیگی و بارانی، ۱۳۸۹) و نرخ بیکاری دانش آموختگان بخش کشاورزی همچنان رو به افزایش است. یکی از دلایل این مسئله اینست که اغلب فارغ التحصیلان ساکن مناطق شهری بوده اند و هیچ علاقه ای به کشاورزی ندارند و نیز اغلب فارغ التحصیلان کشاورزی خود را برای استخدام در مؤسسات دولتی و خصوصی و کار در مناطق شهری آماده می کنند (درخشان، ۱۳۷۴). و یا حتی بسیاری از دانشجویان، رشته کشاورزی را به دلیل ترس از شکست درکنکور در اولویت قرار داده اند بنابراین انتخاب رشته کشاورزی ناشی از ترس از شکست بوده نه انگیزه و علاقه کافی به این رشته (شاه ولی و همکاران، ۱۳۸۶). لذا دانش آموختگان هیچ گونه تجربه کاری در زمینه کشاورزی و یا کار در مناطق روستایی نداشته و مهارت های لازم جهت فعالیت در بخش کشاورزی را کسب نکرده اند. با توجه به نکات فوق شناسایی عوامل مؤثر بر بهبود و تقویت نگرش دانشجویان کشاورزی به فعالیت و اشتغال در بخش کشاورزی امری ضروری به نظر می رسد. لذا هدف از این تحقیق بررسی عوامل مؤثر بر نگرش دانشجویان کشاورزی به رشته تحصیلی خود و همچنین تقویت نگرش نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی توسط دانش آموختگان کشاورزی است.

پیشینه تحقیق

جمعیت دانشجویی بخش کشاورزی ایران بطور فزاینده ای روبه گسترش است و کشاورزی با داشتن ۱۹/۹ درصد از جمعیت دانشجویی، پر جمعیت ترین بخش آموزش عالی در ایران است در حالیکه نرخ مشارکت این دانشجویان در بخش کشاورزی ۰/۴۷ درصد است، لذا با توصیف شرایط فوق درک درست از وضعیت فوق جهت رسیدن به توسعه و اشتغال همه جانبه در کشورهای در حال توسعه همانند ایران امری بدیهی می باشد (Yaghoubi, ۲۰۱۰). نتایج تحقیقات آقاپور (۱۳۹۱) نشان می دهد یکی از عوامل ناکارآمدی دانشجویان کشاورزی در بازار کار این است که دانشجویان قابلیت لازم را در طی دوران تحصیل کسب نکرده اند که این امر برخاسته از مشکل سیستم و نظام آموزش عالی است هرچند نباید تاثیر سایر عوامل را نیز نادیده گرفت. یکی از آسیب پذیرترین بخشهای نظام آموزشی ایران، آموزش عالی کشاورزی است که نتوانسته تعداد دانش آموختگان و فارغ التحصیلان را با نیازهای بازار کار هماهنگ سازد و از آنجا که بازار کار کشاورزی نیازمند حضور افراد کاردان و متخصص در زمینه ی کشاورزی است دلیل عدم حضور دانش آموختگان را می توان ناشی از عملکرد ضعیف دانشگاه از طریق برنامه های درسی ناکارآمد و عرضه فارغ التحصیلان کشاورزی بدون قابلیت و مهارت های لازم در این بخش دانست. حجازی (۱۳۸۳) در نتایج تحقیقات خود چنین بیان می کند رفتار فرزندان متأثر از مهارت های والدین است بطوری که انتخاب شغل و رشته تحصیلی فرزندان به نحوی از شرایط شغلی والدین و فرهنگ خانواده متجلی می شود. وی بیان می دارد که نتایج تحقیقات در دانشگاه های مختلف نشان می دهد که اکثر دانشجویان کشاورزی منشاء روستایی داشته و ساکن مناطق روستایی می باشند و گرایشات این دانشجویان به رشته های کشاورزی حاکی از علاقه این دانشجویان به رشته مورد نظر است که بعد از فارغ التحصیلی بنا به مهارت های موجود در بخش کشاورزی شروع به فعالیت می کنند. همچنین عواملی مانند انگیزه درونی، انگیزه بیرونی، عزت نفس، خود نظم دهی و حمایت از ارتباطات و شایستگی ها در ارایه انواع مختلف رفتار افراد و در نتیجه در نگرش به اشتغال آنان سهم قابل ملاحظه ای دارد (رضاخانی، ۱۳۸۶). اکبری (۱۳۸۶) معتقد است دانشجویان رشته های کشاورزی افرادی هستند که سطح آگاهی، شناخت و تجربه بیشتری از این رشته داشته لذا بر اساس همین نگرش و اطلاعات قبلی خود اقدام به انتخاب رشته کشاورزی کرده اند. علیپور (۱۳۹۱) در تحقیق خود نشان داد بین میزان رضایت از رشته تحصیلی با نگرش به فعالیت در بخش کشاورزی رابطه مثبت و معنی داری در سطح ۹۵ درصد مشاهده می گردد. بدین معنا که هرچه میزان رضایت دانشجویان از رشته تحصیلی بیشتر باشد نگرش مثبت تری نسبت به فعالیت در بخش کشاورزی دارند. دینانی (۱۳۸۰) عقیده دارد علت اینکه دانش آموختگان دانشگاه ها در پیدا کردن شغل به موفقیت چندانی دست نیافته اند و یا علاقه ای به آن ندارند، به عوامل متعددی باز می گردد، یکی از مهم ترین دلایل آن پایین بودن کیفیت علمی دانش آموختگان دانشگاه ها در ایران است. بطوری که حتی گفته می شود عملکرد علمی دانش آموختگان دانشگاه های ایران از دیگر کشورهای منطقه پایین تر است. وجود تعداد زیاد دانشجو در هر کلاس، نامتناسب بودن هرم هیئت علمی دانشگاه ها، کمبود امکانات آموزشی از عوامل کاهش کیفیت دانش آموختگان دانشگاههاست. اسکندری (۱۳۸۷) موفقیت شغلی و تحصیلی دانشجویان را ناشی از عوامل مختلفی مانند خصوصیات دانشجویان که گویای تجربه، مهارت، انگیزه، علاقه و کلیشه های ذهنی دانشجویان نسبت به شغل و یا رشته تحصیلی است، بعنوان یکی از این عوامل باشد. عامل تاثیرگذار بعدی ویژگی ها و خصوصیات تدریس است که از عملکرد اساتید، میزان علاقه و اشتیاقی مدرس به موضوع درس، نگرش وی نسبت به شغل خود نشأت می گیرد و می تواند در قالب ساختار و خصوصیات مناسب محیط تدریس همانند: سرفصل های مناسب، حمایت از دانشجویان، حق انتخاب دانشجویان تاثیر مثبتی بر بهبود وضعیت شغلی و تحصیلی دانشجویان داشته باشد. نتایج تحقیقات بارانی (۱۳۹۰) نشان داد رابطه ی مثبت و معنی داری بین زیر ساخت ها، توانایی تدریس آموزشگران و اساتید، روشهای تدریس و محتوای آموزشی از لحاظ دانش، نگرش و مهارت با توانمندی شغلی دانش آموختگان وجود دارد. در مطالعه ای که توسط برآبادی (۱۳۸۸) با عنوان تحلیل موانع آموزشی و اجتماعی- فرهنگی اشتغال فارغ التحصیلان کشاورزی انجام شد، مشخص گردید که نارسایی در آموزش های کاربردی و عدم کسب تجربه عملی کافی توسط دانش آموختگان در طول تحصیل از مهم ترین موانع آموزشی، و گرایش فارغ التحصیلان به اشتغال در شهرها، مهم ترین مانع اجتماعی و فرهنگی در اشتغال فارغ التحصیلان بوده است. نتایج تحقیقات تبرایی (۱۳۸۵) نشان داد که اکثر دانشجویان مورد مطالعه علاقه مند به کار در مناطق روستایی بوده اند به

گونه ای که امتیاز نگرش به کار در روستا برابر ۲/۸۶ بود. بین متغیرهای جنسیت، رشته تحصیلی، سال ورود به دانشگاه، محل سکونت، سابقه سکونت در روستا، میزان رضایت از انتخاب رشته کشاورزی با نگرش به اشتغال در مناطق روستایی رابطه معنی داری وجود دارد. یافته های بین متغیرهای علاقه مندی به رشته تحصیلی و محل سکونت با میانگین نظرات دانش آموختگان درباره راه کارهای بهبود وضعیت شغلی حاکی از آن است که بین نظرات دو دسته از دانش آموختگان علاقه مند و بی علاقه به رشته تحصیلی در مورد راهکارهای بهبود وضعیت شغلی تفاوت معنی دار دیده می شود. ولی بین دو گروه از دانش آموختگان ساکن در روستا و شهر از نظر راه کارهای بهبود وضعیت شغلی تفاوتی وجود ندارد (موحدی و همکاران، ۱۳۸۹). میردامادی (۱۳۸۸) در تحقیق خود به این نتیجه رسید که بین سابقه کار کشاورزی و نیز روستایی دانشجویان و گرایش آنها به کار در مناطق روستایی نشانگر آن است که بین دو متغیر مذکور در سطح ۰/۰۵ رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. در نهایت طبق نظر Boahin (۲۰۱۴) جهانی شدن کار و فناوری های جدید نه تنها نیازمند بازار کار و کارفرمایان است بلکه مستلزم حضور افرادی است که دارای دانش تخصصی و مهارت بوده که با تغییر شرایط حال قادر به تطبیق باشند. این توسعه نیاز به تغییر در فرایندهای آموزشی دارد. یک روش کلیدی در تغییر سیستم و بهبود فرایندهای آموزشی در موسسات عالی این است که کیفیت مهارت های آموزشی مبتنی بر شایستگی افراد ارزیابی شود تا اطمینان حاصل شود که مهارت های تحویل داده شده توسط سیستم آموزشی با مهارت های مورد نیاز در بازار کار مطابقت داشته باشد.

مواد و روش ها

تحقیق حاضر از لحاظ میزان و درجه کنترل متغیرها، غیر آزمایشی از نوع مطالعات توصیفی تحلیلی است و از نظر نحوه گردآوری داده ها، میدانی محسوب می شود. جامعه آماری تحقیق فوق شامل کلیه دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه زنجان (در سال تحصیلی ۹۱-۹۲) بود. برای تعیین حجم نمونه با استفاده از نرم افزار G^*power با در نظر گرفتن سطح خطای اندازه گیری و تعداد متغیرها از تعداد ۱۲۰ نفر بعنوان نمونه آماری انتخاب گردید. که البته به دلیل مخدوش بودن دو تا از پرسشنامه ها و عدم پاسخ، اطلاعات لازم از تعداد ۱۱۸ پاسخگو بوسیله پرسشنامه جمع آوری گردید. و در نهایت داده ها جمع آوری شده بوسیله نرم افزار SPSS۲۰ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. روایی ظاهری و محتوایی پرسشنامه بوسیله پنلی از اعضای هیات علمی گروه ترویج، ارتباطات و توسعه روستایی دانشگاه زنجان مورد تایید قرار گرفت. پرسشنامه مورد استفاده مشتمل بر سه بخش بود: بخش اول ویژگی های دموگرافیک (شامل؛ سن، جنسیت، رشته تحصیلی، معدل و غیره)، بخش دوم شامل ۲۰ سؤال پیرامون نگرش به اشتغال در بخش کشاورزی، دافعه ها و جاذبه های کار در روستا بود که بر اساس مقیاس پنج سطحی لیکرت از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق نمره گذاری می شوند. و بخش سوم شامل سوالاتی در رابطه با نگرش دانشجویان درباره عملکرد دانشگاه بود.

نتایج و یافته ها

یافته های توصیفی:

نتایج توصیفی نشان می دهد که میانگین سنی پاسخگویان تقریباً ۲۲ سال، حداقل سن ۱۸ و حداکثر ۳۰ سال بود. از لحاظ وضعیت تاهل ۸۳/۹٪ مجرد و ۱۵/۳٪ متأهل بودند. ۷۳/۷٪ دانشجویان محل سکونت خود را شهر و ۲۶/۳٪ آنان روستا اعلام کرده اند. از نظر رشته تحصیلی بیشترین فراوانی پاسخگویان مربوط به رشته دامپروری با ۲۸ نفر (۲۳/۷٪) و کمترین پاسخگویان از رشته باغبانی با ۸ نفر (۶/۸٪) بودند (جدول ۱).

جدول (۱): توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر اساس رشته تحصیلی

درصد	فراوانی	رشته تحصیلی
7/6	۹	آبیاری
14/4	17	ترویج و آموزش
10/2	12	زراعت
15/3	18	گیاهپزشکی
23/7	28	دامپروری
6/8	8	باغبانی
13/6	16	خاکشناسی
5/1	6	صنایع غذایی
3/4	4	بی پاسخ
100	118	جمع

نتایج حاصل از یافته های توصیفی بر اساس میانگین مجموع نمرات مربوط به هر متغیر نشان می دهد که اکثریت پاسخگویان یعنی ۶۴/۴٪ از سطح نگرش متوسطی برای اشتغال در بخش کشاورزی برخوردار بوده و ۳۳/۱٪ دارای نگرش سطح بالا و تنها ۲/۵٪ دارای نگرشی در سطح پایین برای اشتغال در بخش کشاورزی بودند (جدول ۲). همچنین یافته ها نشان می دهد که اکثریت قریب به اتفاق پاسخگویان (۸۸/۹٪) عملکرد دانشگاه را در سطح متوسط و بالایی ارزیابی نموده اند و تنها ۱۱٪ آنان عملکرد دانشگاه را در سطح پایین بیان داشته اند (جدول ۲).

نتایج حاکی از آنست که برای ۷۲/۹٪ پاسخگویان جاذبه های کار در روستا در سطح بالا بوده و تنها برای ۲/۵٪ در سطح پایین بوده است. همچنین نتایج نشان می دهد که برای نیمی از پاسخگویان (۵۰/۸٪) دافعه های کار در روستا در سطح متوسط، و برای ۳۶/۴٪ در سطح بالا و برای ۱۲/۷٪ در سطح پایین بوده است (جدول ۲).

جدول (۲): توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر اساس متغیرهای مختلف تحقیق (n=۱۱۸)

متغیر	سطح	فراوانی	درصد
نگرش به اشتغال در بخش کشاورزی	پایین (۱-۲/۳۳)	3	2/5
	متوسط (۲/۳۴-۳/۶۶)	76	64/4
	بالا (۵-۳/۶۷)	39	33/1
عملکرد دانشگاه	پایین (۱-۲/۳۳)	13	11/00
	متوسط (۲/۳۴-۳/۶۶)	62	52/5
	بالا (۵-۳/۶۷)	43	36/4
جاذبه های کار در روستا	پایین (۱-۲/۳۳)	3	2/5
	متوسط (۲/۳۴-۳/۶۶)	29	24/6
	بالا (۵-۳/۶۷)	86	72/9
دافعه های کار در	پایین (۱-۲/۳۳)	15	12/7
	متوسط (۲/۳۴-۳/۶۶)	60	50/8

یافته‌های استنباطی

بمنظور بررسی تفاوت در سطح نگرش دانشجویان به اشتغال در بخش کشاورزی بر اساس وضعیت سکونت در شهر یا روستا از t تست نوع مستقل استفاده گردید. نتایج توصیفی همانگونه که در جدول (۳) آمده است، نشان می دهد که دانشجویان ساکن در مناطق روستایی با میانگین ۳/۸۱ دارای سطح نگرش بالاتری به اشتغال در بخش کشاورزی نسبت به دانشجویان ساکن در شهر با میانگین ۳/۳۵ می باشند. نتایج نشان می دهد که بر اساس غیر معنی داری مقدار F (سطح معنی داری = ۰/۶۳۲) برابری واریانس برقرار می باشد، اما نتایج نشان می دهد که تفاوت معنی داری در سطح نگرش دانشجویان به اشتغال در بخش کشاورزی بر اساس وضعیت سکونت در شهر یا روستا وجود دارد (۴/۴۹۲ = t (۱۱)؛ سطح معنی داری = ۰/۰۰۰) (جدول ۳).

جدول (۳): نتایج t تست مستقل بر اساس وضعیت سکونت

وضعیت سکونت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	درجه آزادی	سطح معنی داری
روستا	۳۱	۳/۸۱	۰/۴۷۴	۴/۴۹۲	۱۱۶	۰/۰۰۰
شهر	۸۷	۳/۳۵	۰/۴۸۴	-	-	-

($F=۰/۲۳۱$ ، سطح معنی داری = ۰/۶۳۲)

بمنظور بررسی اثر متغیرهای مستقل عمکرد دانشگاه از دیدگاه دانشجویان، دافعه ها و جاذبه های اشتغال در روستا بر نگرش دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه زنجان برای اشتغال در بخش کشاورزی از رگرسیون چندگانه خطی استفاده گردید.

معادله رگرسیونی:

$$Y_1 = b_0 + b_1 X_1 + b_2 X_2 + b_3 X_3 + \varepsilon$$

جاییکه :

b_0 = مقدار ثابت (intercept) constant

b_{123} = slopes (ضرایب تخمینی متغیرهای مستقل)

Y_1 = رضایت شغلی کارشناسان

X_1 = عملکرد دانشگاه

X_2 = جاذبه های اشتغال در روستا

X_3 = دافعه های اشتغال در روستا

ε = model error of estimate (مقدار خطای تخمینی)

جدول (۴) نتایج رگرسیون چندگانه خطی عوامل موثر بر نگرش دانشجویان رشته های کشاورزی دانشگاه زنجان به اشتغال در

بخش کشاورزی

مقادیر	مقادیر	خطای استاندارد	ضرایب رگرسیونی	مقادیر t	سطح معنی
--------	--------	----------------	----------------	------------	----------

داری	استاندارد (Beta)	غیراستاندارد (B)			
-/۰۰۰	۱۰/۸۱۶	-	۰/۳۴۰	۳/۶۷۴	ثابت (Constant)
-/۰۲۲	۲/۳۱۸	-/۱۷۲	-/۰۵۸	-/۱۳۶	عملکرد دانشگاه
-/۰۱۱	۲/۵۷۷	-/۱۹۰	-/۰۵۰	-/۱۲۸	جاذبه های اشتغال در روستا
-/۰۰۰	-۷/۰۵۹	-/۰۵۲۱	-/۰۵۱	-/۳۵۸	دافعه های اشتغال در روستا

$$R^2 = ۴۰/۰۴؛ (۰/۰۰۰ = \text{داری معنی داری}، F(۳، ۱۱۴) = ۲۵/۷۴۲)$$

نتایج نشان می دهد که با توجه به معنی داری مقدار $F(۳، ۱۱۴) = ۲۵/۷۴۲$ سطح معنی داری $(= ۰/۰۰۰)$ مدل رگرسیونی مدل مناسبی می باشد. همچنین نتایج نشان می دهد که عملکرد دانشگاه $(B = ۰/۱۳۶)$ و سطح معنی داری $(= ۰/۰۲۲)$ و جاذبه های اشتغال در روستا $(B = ۰/۱۲۸)$ و سطح معنی داری $(= ۰/۰۱۱)$ دارای اثر مثبت و معنی داری بر نگرش دانشجویان رشته های کشاورزی دانشگاه زنجان به اشتغال در بخش کشاورزی می باشند (جدول ۴). در حالیکه نتایج نشان می دهد که دافعه های اشتغال در روستا دارای اثر منفی و معنی داری بر نگرش دانشجویان رشته های کشاورزی دانشگاه زنجان به اشتغال در بخش کشاورزی می باشد $(B = -۰/۳۵۸)$ و سطح معنی داری $(= ۰/۰۰۰)$. بر این اساس به ازای هر یک واحد افزایش در دافعه های کار در روستا به اندازه $۰/۳۵۸$ نگرش دانشجویان به اشتغال در بخش کشاورزی کاهش تغییر ایجاد می شود. بنابراین نتایج سه فرضیه اصلی تحقیق تایید می گردد و این سه متغیر در جامعه مورد نظر تبیین کننده $۴۰/۰۴\%$ از واریانس نگرش به اشتغال در بخش کشاورزی می باشند. بر همین اساس معادله خط غیر استاندارد رگرسیونی به شرح زیر می باشد:

$$Y_1 = ۳/۶۷۴ + ۰/۱۳۶ (X_1) + ۰/۱۲۸ (X_2) - ۰/۳۵۸ (X_3)$$

نتایج و بحث

جهت نیل به توسعه عوامل متعددی دخیل هستند که یکی از این عوامل تاثیرگذار منابع انسانی است، بطوری که تربیت نیروی انسانی متخصص در سطوح عالی از وظایف دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی به شمار می آید. از آنجا که نرخ بیکاری در بین دانش آموختگان رشته های کشاورزی رو به افزایش است، اشتغال و بیکاری این قشر از آموزش عالی به طور عام و آموزش عالی کشاورزی به طور خاص یکی از مسایل ضروری است. نظام آموزش عالی در قبال مسئولیت خطیر خود دچار چالشهای اساسی است که در این مقاله سعی شده به برخی از این چالشها در قالب پیشنهاد اشاره شود.

نتایج تحلیلی حاصل از تحقیق فوق نشان داد تفاوت معنی داری در نگرش دانشجویان به اشتغال در بخش کشاورزی بر حسب داشتن یا نداشتن سابقه سکونت در روستا وجود دارد. این نتایج هم سو با دستاوردهای مطالعات تیرایی (۱۳۸۵)، حجازی (۱۳۸۳) و میردامادی (۱۳۸۸) است. در واقع افراد با سابقه سکونت در روستا تمایل بیشتری به رشته های کشاورزی دارند. این مسئله می تواند بعنوان راهکاری موثر در مقابل پذیرش قشر عظیم دانشجویان در رشته های کشاورزی باشد تا با اولویت قرار دادن دانشجویان ساکن مناطق روستایی هم راه حل موثری در مقابل رشد بیکاری دانشجویان کشاورزی باشد و هم با توجه به این عامل شاهد حضور دانشجویان با انگیزه و بامهارت در زمینه های کشاورزی باشیم. از طرفی نیز می توان آموزشهای عالی کشاورزی را به مناطق روستایی بسط داد تا زمینه های تحصیل افراد با استعدادهای کشاورزی فراهم شود و دغدغه های تحصیل افراد غیربومی نیز رفع شده تا مشکلات ادامه تحصیل افراد از نظر مکان و شرایط کاری نیز برطرف شود. با این عمل می توان تعداد فارغ التحصیلان کشاورزی و تقاضا به اشتغال را به تعادل رساند. طبق نتایج، عملکرد دانشگاه ها می تواند بعنوان عامل اثرگذار بر نگرش دانشجویان نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی باشد. در این خصوص نتایج مشابهی در تحقیق آقاپور (۱۳۹۱)؛ (2014)، Boahin، دینانی (۱۳۸۰)، اسکندری (۱۳۸۷)، بارانی (۱۳۹۰)، برآبادی (۱۳۸۸) به دست آمده است. چون نظام آموزشی می تواند با

آموزشهای مربوط به توانمندی دانشجویان در زمینه های کشاورزی نقش مهمی داشته باشد. لذا بالا بردن کیفیت علمی، کاربردی کردن برنامه های درسی، تامین امکانات آموزشی لازم، متناسب کردن تعداد پذیرش دانشجویان با نیازهای بازار کار، مرتبط بودن مواد و منابع درسی، توجه به کیفیت تدریس آموزشگران پیشنهاد محقق است تا سرلوحه تصمیم گیرندگان، برنامه ریزان و سیاست گذاران دولتی باشد. رابطه معنی داری بین عامل جاذبه ها و دافعه های کار در بخش کشاورزی با نگرش دانشجویان به اشتغال در بخش کشاورزی دیده شد. بطوری که فراهم کردن زمینه های لازم جهت فعالیت دانش آموختگان در بخش کشاورزی تاثیر مستقیم بر نگرش افراد نسبت به کار در مناطق روستایی دارد چرا که نتایج تحقیق نشان داد دانشجویان علاقه و گرایش مثبت به اشتغال در بخش کشاورزی دارند که این عامل با نتایج تحقیقات تبراوی (۱۳۸۵) همسو و با نتایج تحقیق برآبادی (۱۳۸۸) مطابقت نداشت بطوری که طبق گفته ی این محقق گرایش به اشتغال در شهرها بین دانشجویان رواج دارد و افراد علاقه و انگیزه کافی جهت فعالیت در بخش های کشاورزی-روستایی را ندارند. می توان چنین نتیجه گرفت که قدرت تاثیر گذاری جاذبه ها و دافعه ها نمایان گر حضور یا عدم حضور دانش آموختگان در بخش کشاورزی است. می توان با فراهم کردن تسهیلات بصورت تعاونی های گروهی، تلاش در جهت مکانیزه کردن بخش کشاورزی، ایجاد پایگاه و جایگاه اجتماعی مناسب برای مشاغل کشاورزی از طریق فرهنگ سازی عمومی و ایجاد فرصت های شغلی همانند گسترش صنایع تبدیلی و فراوری محصولات کشاورزی، بازاریابی محصولات، دافعه هایی همانند فقدان حمایت دولت از مشاغل کشاورزی، سختی کار، آبرومندی شغلی و مبهم و غیرشفاف بودن آینده شغلی در رشته های کشاورزی را کمرنگ کرد تا جاذبه های بخش کشاورزی بر دافعه های آن غلبه داشته باشد. همچنین نتایج توصیفی تحقیق نشان داد ۳۳/۹٪ پاسخگویان رشته کشاورزی را بر اساس علاقه شخصی انتخاب کرده اند. علاقه مندی به رشته ی تحصیلی عملکرد مناسبی هم در پی خواهد داشت که این عامل با مطالعات اکبری (۱۳۸۸) و علیپور (۱۳۹۱) همسو بود. این موضوع می تواند گویای این مطلب باشد که اگر زمینه های فعالیت این درصد از دانشجویان علاقه مند به فعالیت های کشاورزی مهیا شود می توان مانع از هدر رفت سرمایه های مادی - فنی و همچنین سرمایه های انسانی در جامعه شد. زیرا حضور افراد با علاقه و انگیزه های کاری در بخش های مربوطه می تواند زمینه ساز فعالیت های اشتغال زا در بخش کشاورزی شده و با بستر سازی مناسب زمینه های علاقه مندی سایر دانش آموختگان را نیز در پی داشته باشد لذا بهره گیری از این افراد علاقه مند باید در دستور کار برنامه ریزان قرار گیرد تا این افراد فرصت های لازم جهت شکوفاسازی استعدادهای خود را داشته باشند. توجه به این موضوع نه تنها سبب حضور افراد لایق و کاردان در فعالیت ها و مشاغل مربوطه می شود بلکه مانع از خروج سرمایه های فعال انسانی از کشور نیز میگردد.

فهرست منابع

۱. آقاپور، شهلا؛ موحد محمدی، سیدحمید؛ علم بیگی، امیر؛ شعبانعلی فمی، حسین (۱۳۹۱)، بررسی نقش مهارت های توسعه فردی در برنامه درسی در شکل گیری قابلیت اشتغال در بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته های کشاورزی دانشگاه تهران. پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، ۶۳، صص ۱۱۳-۱۲۸.
۲. اسکندری، فرزاد؛ صالحی، مهدی (۱۳۸۷)، تاثیر انگیزه و علاقه بر رابطه سبک های تدریس - یادگیری و عملکرد درسی (مورد: دانشکده های کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه کردستان). علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران ۴(۲)، صص ۱۰۱-۱۱۴.
۳. اکبری، رویا؛ موحدی، رضا؛ کوچکیان، حورا (۱۳۸۸)، بررسی نگرش دانشجویان کشاورزی نسبت به اشتغال در بخش کشاورزی (مطالعه موردی: دانشگاه بوعلی سینا همدان). پژوهشهای ترویج و آموزش کشاورزی، دوم(۴)، صص ۹۱-۱۰۲.

۴. امیری، زهرا (۱۳۸۷)، جایگاه زنان روستایی و موانع مشارکت آنها در فرایند توسعه. نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی، ششم (۲۲)، صص ۱۶-۱۹.
۵. بارانی، شهرزاد؛ علی بیگی، امیرحسین (۱۳۹۰)، واکاوی ادراک و انتظارات دانشجویان کشاورزی از اشتغال پذیری رشته های کشاورزی در دانشکده های کشاورزی غرب کشور. تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران (۳)، صص ۳۸۹-۴۰۱.
۶. برآبادی، سیدابوالقاسم؛ محمدی، ملک؛ اسدی، علی (۱۳۸۸)، تحلیل موانع آموزشی واجتماعی -فرهنگی اشتغال فارغ التحصیلان کشاورزی. کار و جامعه (۱۰۹)، صص ۹۲-۱۰۰.
۷. بنی عامریان، لیلا؛ زرافشانی، کیومرث؛ رستمی، فرحناز (۱۳۹۰)، بررسی وضعیت اشتغال دانش آموختگان رشته ترویج و آموزش کشاورزی مطالعه موردی: دانشکده کشاورزی دانشگاه رازی کرمانشاه. آموزش عالی، چهارم (۱۶)، صص ۳۱-۴۴.
۸. تیرایی، محسن؛ قاسمی، میترا (۱۳۸۵)، بررسی نگرش دانشجویان کشاورزی به اشتغال در مناطق روستایی و عوامل موثر بر آن (مطالعه موردی: دانشکده کشاورزی دانشگاه فردوسی مشهد در سال تحصیلی ۸۳-۱۳۸۲). علوم کشاورزی و منابع طبیعی (۲)، صص ۱۳۳-۱۴۳.
۹. شاه ولی، منصور؛ نوری پور، مهدی (۱۳۸۶)، سازه های موثر بر نگرش دانشجویان کشاورزی کشور: راهکارهای هدایت داوطلبان به رشته های کشاورزی. علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران (۱)، صص ۵۵-۷۱.
۱۰. شاپان، حمید؛ بوذرجمهری، خدیجه؛ میرلطفی، محمود رضا (۱۳۸۹) بررسی نقش کشاورزی در توسعه ی روستایی (مطالعه موردی: بخش میانکنگی سیستان). جغرافیا و توسعه ناحیه ای (۱۵)، صص ۱۵۱-۱۷۱.
۱۱. حجازی، یوسف (۱۳۸۳)، نقش عوامل اقتصادی - اجتماعی در موفقیت تحصیلی و عملکرد شغلی دانشجویان کشاورزی دانشگاه تهران. علوم اجتماعی (۲۳)، صص ۴۲-۲۷.
۱۲. رضاخانی، سیمین دخت (۱۳۸۶)، بررسی انگیزه درونی و بیرونی پیشرفت تحصیلی دانشجویان رشته های مختلف دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن. اندیشه های تازه در علوم تربیتی ۲ (۲)، صص ۸۵-۱۰۶.
۱۳. علی بیگی، امیرحسین؛ بارانی، شهرزاد (۱۳۸۹)، اشتغال پذیری رشته های کشاورزی از دیدگاه دانشجویان. تعاون، بیست و یکم (۲)، صص ۲۱-۴۸.
۱۴. علیپور، حسن؛ دهقانی، کریم (۱۳۹۱)، نگرش دانشجویان رشته های کشاورزی نسبت به فعالیت کارآفرینانه در قالب تعاونی های کشاورزی. علوم ترویج و آموزش کشاورزی (۲)، صص ۹۳-۱۰۳.
۱۵. موحدی، رضا؛ اکبری، رویا؛ کوچکیان، حورا (۱۳۸۸)، بررسی نگرش دانشجویان کشاورزی نسبت به اشتغال بخش کشاورزی (مطالعه موردی: دانشگاه بوعلی سینا همدان). پژوهش های ترویج و آموزش کشاورزی ۲ (۴)، صص ۹۱-۱۰۲.
۱۶. محمدی دینانی، منصور؛ فولادی، محمدحسن (۱۳۸۰)، بررسی وضعیت اشتغال دانش آموختگان رشته های کشاورزی (مطالعه موردی: دانشکده ی کشاورزی فجر دانشگاه شهید باهنر کرمان). اقتصاد کشاورزی و توسعه (۳۴)، صص ۳۲۷-۳۴۲.
۱۷. میردامادی، سیدمهدی؛ چهارسوقی امین، حامد؛ پورسعید، علیرضا (۱۳۸۸)، بررسی رابطه بین عوامل فردی و محیطی با گرایش دانشجویان رشته کشاورزی به کار در مناطق روستایی (مطالعه موردی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایلام). کشاورزی پویا (۲)، صص ۹۷-۱۰۷.

18. Malekian, Faramarz, Fathi, Mojde, & malekian, Fariborz. (۲۰۱۲). The Relationship Between Emotional Intelligence with Elements and Quality of Visual Literacy Among Students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, ۵۱(۰), ۹۳۳-۹۲۸
19. Yaghoubi, Jafar. (۲۰۱۰). Study barriers to entrepreneurship promotion in agriculture higher education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, ۲(۲), -۱۹۰۱
.۱۹۰۵

Investigation Factors Influencing Agriculture Student Attitudes toward Employment in Agriculture Sector (Case Study: University of Zanjan)

Mohammad Badsar^{*1}, Sohila Fathi², Maryam Jahanshahi³

¹ Assistant Professors, Department of Agricultural Extension, Communication and Rural Development, University of Zanjan

² MSc Student in Rural Development, University of Zanjan

³ BSc in Agricultural Education and Extension, University of Zanjan

Abstract

The active presence in the agricultural sector in addition to comprehensive development of this sector could cause economical development and even development of the country. Stability and dynamics of the agricultural sector is only possible through employment of skilled and specialist human capital in this field. Therefore focus on graduates of the agricultural majors as a large part of the important and influential human capital in the country's economy is essential. Achieving this important point needs concentration on the employment of graduates of the agricultural majors in the agricultural sector. Employment is one of the most fundamental concerns and needs of youth, especially among university graduates in agriculture (eight thousand people per year) that seems inevitable the necessity of investigating factors influencing the improvement in attitude, motivation and interest in agricultural students to employ in agriculture. Hence, this study aimed to investigate factors influencing agricultural student attitude toward employment in the agricultural sector by using survey method. The study population consist of all students in the Agriculture department of University of Zanjan in year 91-92, that as a sample 118 student are selected by using random sampling method and data was collected using a questionnaire. Data analysis was performed by SPSS₂₀ software. Descriptive findings revealed that %26.3 of respondents have lived in the village and %33.9 has chosen the agriculture major based on personal interests. Analytical results showed that there is a significant difference in attitudes to employment in the agricultural sector in terms of whether or not there is a history of settlement in the countryside. The result of multiple regression model analysis also showed that factors such as academic performance, attraction and repulsion work in the village have a significant effect on the attitude of student toward their employment in the agricultural sector.

Key Words: Attitude, Employment, Interest, Students